

Fra Aleksandra Kollontajs dagbok: PÅ OPPDRAG I NORGE

Reisen til London - om året 1925

Hva var viktig i mitt arbeid i 1925? Det var det første året med normale diplomatiske forbindelser med Norge etter at vi begge anerkjente hverandre i februar 1924. Jeg måtte allerede fremtre som offisiell leder for misjonen, som minister for Unionen av Sosialistiske Sovjet-republikker....

Jeg har ikke hatt noen store saker oppe med den norske regjeringen i 1925. Det har vært de vanlige løpende spørsmålene. Handels- og sjøfartsavtalen ble inngått og undertegnet i Moskva i 1925. (Avtalen ble undertegnet av Litvinov. Men ratifisering fant sted i Oslo. De som skrev under, var jeg selv og Mowinchel.)

Det pågikk hele tiden forhandlinger med selskapet i Bergen om forandringer i avtalen med skipsfartsselskapet «Russo-Norse». I Sovjetunionen har vår tømmerekspert økt kraftig, og det oppsto mange vansker med selskapet i Bergen. På grunn av de nye forslagene fra vår side (som førte til en vesentlig revisjon av avtalen med «Bergenske») måtte jeg våren 1925 reise til London for å

ordne opp i våre forbindelser med nordmennene gjennom «Russo-Norse» med «Arkos» (det engelske aksjeselskap for handel mellom Sovjet-Russland og England).

Reisen til London våren 1925 var lærerik og interessant for meg i mange henseende. Fremfor alt klarte vi etter langvarige og temmelig stormende forhandlinger med representantene for skipsfartsselskapet i Bergen å få nordmennene til å godta en rekke sovjetiske interesser. Jeg klarte å holde forhandlingene på et vennskapelig nivå....

Dette var en stor prøve for meg: duser jeg som leder for slike forhandlinger, der det gjelder å kunne forsvare våre interesser og posisjoner uten å bryte med den andre parten, så vi kunne skilles som venner. Denne prøven besto jeg. Det er blitt anerkjent både i Moskva og av nordmennene.

Under mitt opphold i London bodde jeg på hotell «Rubens» og sugde ivrig inn inntrykk fra England, som jeg ikke hadde sett siden emigranttiden. Jeg møtte mange gamle kjente blant engelskmennene. Jeg fikk en vennlig mottakelse. Aviser, fotografier, intervjuer, innbydelser til te. Margaret Bondfield (den andre kvinnen, etter meg, som ble medlem av en regjering), Tom mann,

Ben Billet. Appelton og andre fremtredende medlemmer av Labour-partiet. Mange tidligere venner lå allerede i sin grav.

Det forundret meg at på tross av de allerede eksisterende offisielle diplomatiske forbindelser mellom England og Sovjetunionen var den allmenne innstillingen til Sovjetunionen langt dårligere i London enn i Norge.

Vår ambassadør (Rakovskij) reiste mens jeg var der til en mottakelse hos Kongen, og han ble nødt til å kle seg tilsvarende, i et antrekk som så ut som det var fra Onegins tid. Engelskmennene holder ennå hardt fast på sine hofftradisjoner. Til gjengjeld har England forsøkt å vise sin industrielle fremgang, og jeg nådde å se Imperieutstillingen i London. Det som slo meg mest på denne utstillingen, var ikke Storbritannias industrielle eller vitenskapelige fremgang, men at England ikke skammet seg over å utstille tilbakeleggenheten hos «de innfødte» i sine kolonier og vise hvor lite Storbritannia har gjort for dem for å heve deres økonomiske levestandard....

I London hadde jeg også et hyggelig møte med Majsij og hans kone, en vakker og sympatisk russisk ung kvinne som tidligere arbeidet som lærerinne i Leningrad. Majsij var dengang, i 1925, rådgiver ved den sovjetiske ambassaden. Og vi hadde en interessant samtale om forskjellige felter av internasjonal politikk som vi begge var levende opptatt av. I likhet med tidligere fulgte Majsij disse begivenhetene meget nøye og ga en interessant vurdering av dem. Han bodde i et typisk London-hus av villa-typen, i nærheten av Kew Garden, men hans kone lengtet etter Russland i et miljø som var henne fremmed. Da hun etter middag fores-

lo for de russiske vennene fra kolonien som var samlet, at de skulle synge noen russiske sanger, klarte hun ikke å holde seg lenger og begynte å gråte. Det var noe ungt og rørende hjelpeløst ved hennes akkurat da, hennes russiske sjel lengtet i denne fremmede verdensbyen som ofte var fiendelig innstilt til oss.

Det var vanskelig å forestille seg at Agnija, som lengtet slik etter Russlands skoger og enger, tyve år etter skulle fylle rollen som hustru til det diplomatiske korpsets doyen i London på en dyktig, og fin måte, men stor fatning, og bistå mannen i hans vanskelige plikter som sovjetstatens ambassadør under

krigen.

Etter å ha fullført mitt oppdrag i London og pustet inn atmosfæren i England, som slett ikke var vennskapelig innstilt til Sovjet-Russland, vendte jeg med glede tilbake til mitt kjære Norge....

I Oslo ventet de løpende sakene og diplomatiske plikter meg, men også venner og medarbeidere som var blitt meg kjære.

I 1925 var det enda en begivenhet som må nevnes. For første gang for diplomater, regjeringen og den norske allmennheten 7. november. Mottakelsen fant sted i tilbørlig luksus i ambassaden. På seks bord sto det to-kilos-glass med frisk kaviar - en uhorlig luksus i Norge. Selv under middagen hos kongen serveres det kaviar bare på små smitter. Levende blomster, lakeier fylte stadig glassene med sovjetisk *Abrau Dursø* og i pausen var det konsert med russisk musikk og en ung norsk danserinne danset, noe i likheten med Duncan, etter russisk musikk.

Våren 1926 ratifiserte Stortinget handels- og sjøfartsavtalen, Mowinchel og jeg befestet ratifisering med våre underskrifter, og dermed var denne store oppgaven helt fullført. Det var rett for Venstre-regjeringen gikk av. Mowinchels plass ble overtatt av Høire-mannen Lykke. Min regjering ga meg tre måneders ferie og utnevnte meg deretter til Sovjetunionens ambassadør til Mexico.

Da jeg reiste fra Oslo våren 1926, forlot

jeg Norge med en følelse av vemod og varm takknemlighet for disse årene med skapende arbeid som jeg hadde tilbrakt der. Jeg visste også at jeg hadde fylt hovedoppgaven for en diplomat, at det var opprettet mer vennskapelige forbindelser mellom våre land, og viktigst av alt - de hadde begynt å forstå oss bedre og verdsette vårt nye store land.

Med dette slutter vi serien med utdrag fra Aleksandra Kollontajs dagbok. Vi takker i denne forbindelse for samarbeidet med Sovjetunionen.

Verdens første kvinnelige ambassadør

Aleksandra Mikhajlovna Kollontaj 1872-1952

Kollontajs sosiale arbeid begynte på det kulturelle området. Omgangen med arbeidere førte henne til studiet av marxismen og arbeiderbevegelsen. Tekstilarbeiderstreiken i Petersburg (Leningrad) gjorde et sterkt inntrykk på henne og brakte henne over på de revolusjonæres side. I lengre tid bodde hun i utlandet hvor hun studerte sosiale spørsmål og begynte sin litterære produksjon. I 1908 arbeidet hun som sosialdemokratisk agitator i flere land, blant annet i Norge. I 1915 gikk hun over til bolsjevikene og opptok en energisk kamp mot krigen. I 1917 vendte hun tilbake til Russland. Sammen med andre av bolsjevikenes førere ble hun arrestert av Kerenskij regjering sommeren 1917. I oktober ble hun medlem av bolsjevikpartiets sentralkomite, og etter novemberrevolusjonen (eg. oktoberrev. etter ny kalender) ble hun folkekommissær for sosiale anliggender. Under diskusjonen om fagforeningsspørsmål i 1921 inntok K. en opposisjonell holdning og sluttet seg til den såkalte «Arbeideropposisjon». Hun var i sovjetisk utenrikstjeneste hovedsakelig i Skandinavia (Oslo 1922-26, 1927-30 og Stockholm 1930-45.) K. Har skrevet en rekke historiske, litterære og selvbiografiske verker.